

Eesti välisminister Eesti esindajatele välismaal. Kiri

7. veebruar 1940

Üldiselt. Elame eelarve arutamise tähe all, ja sedavõrd, et vahel nagu ununeb erakordne olustik, milles asume. Üldist ega ka Soome–Vene peatset rahu siin ei usuta.

Välispoliitiliselt. Peahuvi koondub ikka veel läbirääkimistele Saksamaaga, kus eridelegatsioon otsib lahendust meie majandussuhetele Saksamaaga, eriti totaalblokaadi ajastul, ning selgitab lahtisi küsimusi, mis seotud ümberasustamisega, millistest tähtsamad transfereeritav iga-aastane summa, põllumajanduslike vara paušaalne likvideerimine, n. n. saksa seltside ja muu kultuurvara saatus ning mõningatele ümberasujatele loa andmine jääda Eestisse riigisakslastena, kas alaliselt või piiratud ajaks äriellu või Usaldusvalitsuse teenistusse (umb. 150 in.). Mõneski punktis oleme järgi andnud või kompromissi leidnud, võrreldes meie esialgse eitava seisukohaga, kuna osa küsimusi on veel lahtised. Endiselt rõhutame oma erapooletu hoiaku säilitamise kindlust, oma majanduse mittekahjustamise vajadust ja sisepoliitilisi nõudeid. Meie omalt poolt läbirääkimisi venitada ei taha, kuid siiski läbirääkimised on õige pikaldased. Lõpuks loodame meie õigustatuist seisukohtadest arusaamist ja varstist kokkulepet.

N. Liiduga jätkuvad samuti läbirääkimised maade rentimise, vägede ja perekondade ning tööliste siiatuleku korra kohta, kuna kahes viimases küsimuses asume eitaval seisukohal. Posti-telegraafi-telefoni soodustuste asjus N. Liidu vägedele oleme saavutanud sisulise kokkuleppe (oma N. L. postivagun, otsetraatühendus N. Liiduga baasidest ja vägede ajutistest asukohtadest), kuigi leping on veel alla kirjutamata. Jäälõhkuja „Tasuja” andsime neile rendile.

Viimasel ajal olid mõned intsidendid militaarset laadi. Säärased on arvulised lennukite hädamaandumised, pommide mahalibisemised Hiiumaal, Vormsis, Konuveres, kus viimati otse leidis pommikilde venekeelsete pealkirjadega. Neis küsimustes, kus objektiivset tõendust süüdlaste kohta ei saa kindlaks teha, kuid kahtlus põhjendatud, oleme juhtinud Nõukogude Valitsuse tähelepanu. Teravam, protestini viiv vahejuhtum sündis 2. II. 40 ühe meie lennuki pommitamise näol Tallinnas vene laevadelt, mille eest Nõukogude Valitsus vabandas, kuna lennukit peetud mitte-Eesti omaks. Kahjuks on aga Nõukogude noodis põhjendused, mida TASS-Havas levitasid, nagu oleks lennuk kokkuleppe vastaselt lennanud sadamas ja eriti üle nende laevade, mis ei pea meie andmetel paika. On vaid kokku lepitud mitte lennata üle N. Liidu sõjalaevade ning meie lendudest ette teatada, ühes lennu maršruudiga. Nii oli ka juba 11. I teatatud meie õpelennukite maršruut Miinisadama–Kopli rajoonis (üldiselt umb. 200–300 m kaldast maa pool), ning 1. II teatatud lennust ka 2. II. – Nõukogude esindus seletas selle tõttu, et 2. II. oli hele päike ja lennuki märke ei nähtud, et lennukid lendavad laevade kohal (äärmisel korral nii võis neil subjektiivselt näida) – üks laev andnud hoiatuse paugu, teine aga ägestunud ja avanud lahingtule. Viimase komandör olevat antud kohtu alla. Materiaalne kahju lubati tasuda. Meie oleme juhtinud tähelepanu ka sellele, et Tallinn pole isegi ajutine baas ja N. Liidu mõned sõjalaevad viibivad siin vaid külalistena, olgugi teatud soodustustega, seega meie kaitse all.

Üldse viimasel ajal N. L. kohalikkude võimude poolt ilmneb tendents võimalikult laiendada oma õigusi, ka võrreldes paktiga ja lisa oktoobri-kokkuleppega, millele järjekindlalt ja kategooriliselt seisame vastu. Senini ongi talitatud meie seisukohtadele vastavalt. On oodata Vene praktiliste seisukohtade kindlamat väljakujunemist ligemal ajal, sest hiljuti käis Moskvas kohalik maavägede ülem komkor Tjurin, praegu viibivad Moskvas polpred Nikitin ja torgpred Krasnov. Muuseas kuulen, et tahetakse kasarmute ja hoonete ehitamist ette võtta mitte üksi baasis (Paldiskis), vaid ka Haapsalus, mille kohta meil paktiga põhistatud vastuväited, kuigi meie näeme ka seal olevat teatud vajadus. Loodame leida meie õigusi tunnustava vormeli.

Oleme asunud siin viibivate N. L. vägede arvu kindlakstegemisele, kuna nende arv on piiratud 25 tuhandega. Kuna maavägede osas see tõesti pole ületatud, näib aga kõikide väeliikide, s. o. ka merejõudude juhatajale alluvad baasides ja maal olevad garnisonid ühes arvatud, olevat tõusmas üle maksimumi. Ka sellele juhime tähelepanu ja astume samme.

Suureks probleemiks on ka baaside piirides maade võõrandamine, N. L. vägedele rentimine ja elanikkude osaline evakueerimine (nagu kõneldakse Pakri saartest), ühes vastava kulude määramisega, kui ka üldine „mõistliku baasi rendi” küsimus, pakti art. IV kohaselt, mis viimases osas on üldiselt puudutamata.

Muidu aga loeme omad suhted nii N. Valitsusega kui ka kohaliste vägedega rahuldavaiks, ja teostatavaiks korrektsuse alusel, nagu iseloomustasin kaudselt oma raadiokõnes 2. II. s. a. Igatahes katsume vältida teravaid konflikte, nii elanikkonna kui ka võimude vahel, näidates külme närve. Erilist intiimsust vägede ja elanikkonna vahel ei soovi kumbki pool. Ei ole ka märgata, et segataks meie siseasjadesse.

Balti riikide vahel areneb majanduslik koostöö, esialgu aeglaselt, aga näib, siiski püsivalt. Soomega ja teiste riikidega suhted endised. Veebruaris mõtleme kaubanduslääbirääkimisi pidada ka Britiga, kuna seal on meie vastu üksikuil juhtudel arenemas teatud, meie arvates põhjustamatult, umbusaldus: nii ei lastud ühele meie vabrikule läbi puuvilla Saksa või Venesse saaduste ekspordeerimise ebaõigel kahtlustusel, kuna teistele see lubati. [---]
Parima tervitusega

A. P[iip]

ERA, f. 957, n. 14, s. 717, l. 37–41.